

AUDITO, APSKAITOS, TURTO VERTINIMO IR NEMOKUMO VALDYMO TARNYBA PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS

DĖL BANKROTO ADMINISTRATORIAUS PAREIGOS TIKRINTI ADMINISTRUOJAMOS ĮMONĖS SANDORIUS

2017-01-23

Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba (toliau – Tarnyba), atlikdama bankroto administratorių veiklos priežiūrą, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos finansų ministro 2016-07-05 įsakymu Nr. 1K-270 patvirtintų Bankroto administratorių veiklos priežiūros taisyklių 6.1 papunkčiu, rengia ir skelbia Tarnybos interneto svetainėje informaciją dėl bankroto procedūras reguliuojančių teisės aktų taikymo. Atliekant bankroto administratorių veiklos priežiūrą, sutinkama atvejų, kuomet bankroto administratoriams kyla neaiškumų dėl pareigos tikrinti administruojamos įmonės sandorius atlikimo. Atsižvelgiant į tai, šiuo klausimu pateikiama Tarnybos nuomonė dėl bankroto procesą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų taikymo.

Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 11 straipsnio 5 dalies 8 punkte, numatyta, kad bankroto administratorius: „*ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo dokumentų apie įmonės sandorių sudarymą gavimo dienos patikrina įmonės sandorius, sudarytus per ne trumpesnę kaip 36 mėnesių laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo dienos, ir pareiškia ieškinius teisme pagal įmonės buveinės vietą dėl sandorių, priešingų įmonės veiklos tikslams ir (ar) galėjusių turėti įtakos tam, kad įmonė negali atsiskaityti su kreditoriais, pripažinimo negaliojančiais, taip pat padaręs prielaidą, kad yra tyčinio bankroto požymių, kreipiasi į bankroto bylą nagrinėjantį teismą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu.* <...> *Prašymo pripažinti bankrotą tyčiniu pateikimas teismui neatleidžia administratoriaus nuo pareigos patikrinti visus sandorius, sudarytus per šiame punkte nurodytą laikotarpį, ir pareikšti ieškinius dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais*“. Be to, ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 14 punkte taip pat numatyta, kad įmonės bankroto administratorius gina visų kreditorių, taip pat bankrutuojančios įmonės teises ir interesus, organizuoja ir atlieka būtinus bankroto proceso darbus. Taigi, sandorių ginčijimas įmonės bankroto atveju yra teismo paskirto bankroto administratoriaus teisė ir pareiga. Tai pabrėžiama ir teismų praktikoje (pvz., *Lietuvos apeliacinio teismo 2009-04-28 nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-332/2009*). Taigi, kaip matyti iš šių nuostatų, bankroto administratoriui ĮBĮ įtvirtinta pareiga patikrinti įmonės sandorius už ne mažesnę kaip 36 mėnesių laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo, o išvelgus galimų sandorio negaliojimo ir (ar) tyčinio bankroto požymių, pastarasis turi kreiptis į teismą ir dėl sandorių nuginkijimo ar bankrutuojančios įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu. Tuo atveju, kai teismas pripažįsta bankrotą tyčiniu, administratorius ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo teismo nutarties pripažinti bankrotą tyčiniu įsiteisėjimo dienos arba nuo dokumentų apie įmonės sandorių sudarymą gavimo dienos privalo patikrinti įmonės sandorius, sudarytus per 5 metų laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo, ir nustatęs sandorių, priešingų įmonės veiklos tikslams arba galėjusiems turėti įtakos dėl įmonės negalėjimo atsiskaityti su kreditoriais, kreipiasi į teismą dėl tokių sandorių nuginkijimo (ĮBĮ 20 str. 5 d.).

ĮBĮ ir kiti bankroto procesą reguliuojantys teisės aktai nenumato išimčių, kuomet bankroto administratorius galėtų būti atleidžiamas nuo pareigos patikrinti bankrutuojančios įmonės sudarytus sandorius iki administruojamai įmonei iškeliant bankroto bylą bei kreiptis dėl tokių sandorių nuginkijimo ir (ar) įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu. Atkreiptinas dėmesys, kad bankrutuojančios

įmonės sandorių tikrinimas bei jų ginčijimas visais Lietuvos Respublikos civilinio kodekse¹ (toliau – CK) nustatytais pagrindais yra itin svarbus civilinės teisės institutas, turintis tiesioginę sąsają su bankrutuojančios įmonės, jos kreditorių ir kitų suinteresuotų asmenų teisėmis bei teisėtais interesais. Ginčijant sandorius, prieštaraujančius įmonės veiklos tikslams ir (arba) galėjusius turėti įtakos tam, kad įmonė negali atsiskaityti su kreditoriais, siekiama padidinti bankrutuojančios įmonės bendrąją turto vertę bei kartu apginti tiek įmonės, tiek jos kreditorių pažeistas teises bei teisėtus interesus, padidinti įmonės atsiskaitymo su kreditoriais galimybes. Dar daugiau – tyčinio bankroto institutas, kuris yra įtvirtintas ĮBĮ nuostatose, kaip civilinės teisės kategorija, negali būti tapatinamas su nusikalstamu bankrotu ir kitomis nusikalstamomis veikomis, už kurias atsakomybė kyla pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nuostatas.

Atkreiptinas dėmesys, jog ikiteisminio tyrimo institucijoms vykdant ikiteisminį tyrimą bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės ir (ar) su tokia įmone susijusių asmenų atžvilgiu, jo metu įmonės sudaryti sandoriai tikrinami tik dėl nusikalstamų veikų, civiline tvarka sandoriai ir (ar) tyčinio bankroto požymiai netikrinami. Ginčai dėl sandorių, įmonės bankroto pripažinimas tyčiniu yra civilinių teisinių santykių dalis ir išskirtinai priklauso teismo nagrinėjimo kompetencijai. Kaip yra pažymėjęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, baudžiamosios teisės paskirtis, tiek ir bendrieji teisės principai, įtvirtinti demokratinių teisinių valstybių jurisprudencijoje, suponuoja tai, kad negalimas tokios teisinės praktikos formavimas, kai sprendžiant civilinius ginčus taikomos baudžiamosios teisės normos ir asmens elgesys esant išimtinai civiliniams teisiniams santykiams vertinamas kaip nusikalstamos veikos padarymas. Nusikalstamos veikos – tai teisės pažeidimai, kuriais itin šiurkščiai pažeidžiamos žmonių teisės ir laisvės, kitos Konstitucijos saugomos ir ginamos vertybės. Taigi, kiekvieną kartą, kai reikia spręsti, pripažinti veiką nusikaltimu ar kitokiu teisės pažeidimu, labai svarbu įvertinti, kokių rezultatų galima pasiekti kitomis priemonėmis, nesusijusiomis su kriminalinių bausmių taikymu (administracinėmis, drausminėmis, civilinėmis sankcijomis ir pan.).² Bankroto administratorius ĮBĮ 11 straipsnio 5 dalies 8, 14 punktuose numatytų pareigų negali perkelti ikiteisminį tyrimą atliekantiems asmenims, kadangi baudžiamieji įstatymai nenumato, kad teisės saugos institucijos pradėtų ikiteisminį tyrimą dėl civilinių ginčų, nenustačius nusikalstamos veikos požymių.

Direktorius

Audrius Linartas

P. Jankauskas, tel. (8 5) 212 5464, el. p. Paulius.Jankauskas@avnt.lt

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje nurodoma, kad bankrutuojančios įmonės administratorius prieš bankroto bylos iškėlimą sudarytus šios įmonės sandorius gali ginčyti visais CK nustatytais sandorių negaliojimo pagrindais, nes pagal ĮBĮ 11 straipsnio 3 dalies 14 punktą administratorius gina visų bankrutuojančios įmonės kreditorių interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. spalio 8 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-917/2003).

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-409/2011.